

Kasule neboli ornát

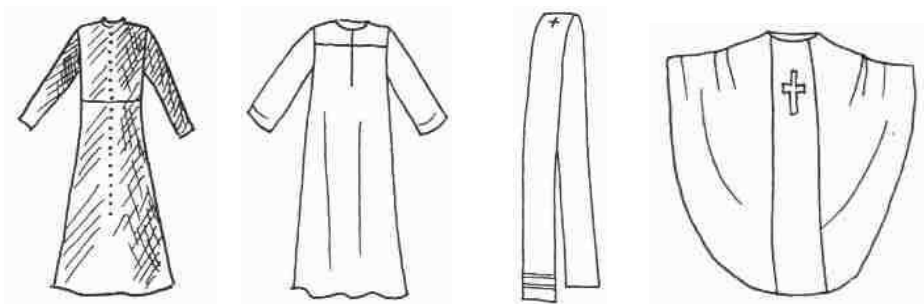
Slavnostní liturgické roucho *kasule* [kázule], obecně zvané *ornát*, je svrchní nejzdobnější částí oděvu katolických kněží určenou k vykonávání bohoslužebných obřadů. Liší se od jejich běžně užívaných oděvů, má ustálenou podobu a symboliku. Upozorňuje okolí na právě probíhající náboženský obřad, a vyzdvihuje tak jeho výjimečnost.

Vznik liturgického oděvu

Speciální oděv určený k vykonávání bohoslužeb je doložen již ve starověku. Jeho vývoj ale začíná až v prvních stoletích našeho letopočtu, kdy vývoj křesťanství vedl k přesunutí samotné bohoslužby ze soukromých domů do veřejných prostor. Tím se začal klást větší důraz na vnější církevní znaky a symboly.

Podoba kněžského oděvu

Dnešní duchovní roucho kopíruje původní složení pocházející z antických oděvů vyšších vrstev v Římě. *Ornát* se šil z luxusních látek, převážně hedvábných. Patří k němu *štola* – dlouhý pruh látky se třemi kříži kolem krku. Společně jsou tyto dvě části odznakem kněžské hodnosti. Zadní strana ornátů je zdobenější, protože do poloviny minulého století se mše sloužily zády k věřícím. Má být zdobena vyšitým křížem. Pod vrchní kasuli se oblékají lněná spodní roucha (*klerika*, *alba*).

klerika – sutana

alba

štola

kasule – ornát

Z téže látky jako kasule je *dalmatika*, kabátek s krátkými rukávy svazovanými pentlemi, zdobený dvěma modrými pruhy. Je určen jáhnům a dvě dalmatiky pro dva jáhny, tzv. asistenci, spolu s kasulí tvoří soupravu. Doplnkem oděvu kněží je *manipul*, širší pás látky s volným koncem oblékaný na ruku. Vyvinul se z ozdobného kapesníku ke stírání potu. K liturgickému obleku opata či biskupa náleží *mitra*, *pontifikální střevíce*, *rukavice* a *berla*. Arcibiskup a papež nosí přes kasuli *pallium*, prstenec z jehněčí vlny s černými vyšíváními kříži navlékaný přes hlavu s volně visícím ukončením.

Symbolika barev

Barva spodní vrstvy pod obřadním oděvem je dána církevní hodností svého nositele: obyčejní duchovní mají kleriku v barvě černé, biskupové ve fialové, kardinálové v červené a papež v bílé. Alba je vždy bílá, jak napovídá její latinský název. Barevnost ornátů je oproti tomu dána liturgickými barvami, které odpovídají jednotlivým obdobím církevního roku. K nejstarším patří bílá a purpurová.

BÍLÁ – znamení čistoty, nevinnosti, slávy; ornáty pro různé svátky a slavnosti (např. Vánoce)

PURPUR – znamení prolité mučednické krve; ornáty pro svátky mučedníků

ZELENÁ – znamení naděje, víry a vítězství Krista; ornáty pro liturgická mezidobí

ČERNÁ – znamení pokání a smutku; ornáty pro pohřby a svátek všech zemřelých

ZLATÁ – slavnostní ornát, může nahradit jakýkoli jiný

MODRÁ – mariánská barva, může zastupovat bílou

KUŽOVÁ – mimořádná barva používaná pouze dvakrát v roce, a to 3. neděli adventní (Gaudete)

a 4. neděli postní (Laetare). Oba názvy znamenají „radujte se“ a jsou povzbuzením k vytrvalosti

Typy ornátů

Z historie jsou známy dva hlavní stříhy kasule, gotický a barokní. Záleží na každém knězi, jaký ornát používá. Od II. vatikánského koncilu (1963) však převažuje jednodušší, gotický liturgický oděv. Gotický ornát má okraje přesahující přes ramena, končící až pod lokty. Dodnes se zachovalo mnoho oválně střižených zvonových ornátů z 11. až 13. století, neboť byly uctívány jako relikvie po svých nositelích.

Postupně vznikaly ornáty, které byly čím dál tím zdobenější. Obecně se roucha zmenšují s tím, jak stoupá cena materiálu na jejich zhotovení a nákladnou výzdobu. Změna střihu souvisela se zdokonalením dekoratérských technik. Barokní roucha vyztužená složitým vzorem či reliéfní výšivkou pozbývala praktičností. Proto se vyvinul střih ornátu, nazývaný podle tvaru „basička“ nebo „housličky“, se zkrácenými bočními okraji a rozměrnějšími průramky pro sepnutí rukou tak, aby nedocházelo k ohnutí látky.

gotický ornát

barokní ornát